IT och specialpedagogik/Skoldatatek

en beskrivning av ett projekt i Östra regionen

Stefan Bonn, Dan Alberyd, Tord Söderqvist

Specialpedagogiska skolmyndigheten

Från patient till medborgare - en nationell handlingsplan för handikappolitiken
Prop. 1999/2000:79

I propositionen föreslår regeringen nationella mål och inriktning för handikappolitiken. Regeringen bedömer att insatserna under de närmaste åren bör koncentreras till företrädesvis tre huvudområden:

- att se till att handikapperspektivet genomsyrar alla samhällssektorer,
- att skapa ett tillgängligt samhälle, samt
- att förbättra bemötandet.

Tidsenlig utbildning

Skollag (1985:1100)
4 kap. Grundskolan
4 § ”Utbildningen i grundskolan skall vara avgiftsfri för eleverna. De skall utan kostnad ha tillgång till böcker, skrivmateriel, verktyg och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning.

Grundskoleförordningen (1994:1194)
1 kap. Allmänna föreskrifter
4§ ”Grundskolan skall ha ändamålsenliga lokaler. Den skall också ha utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning.

Det är skolans skyldighet att hitta och använda andra vägar att främja elevens lärande än genom läsning och skrivning och att utnyttja möjligheterna att använda hjälpmedel som t.ex. ordbehandlare, talsyntes, taligenkänningsprogram eller digital talbok.

Dessa hjälpmedel måste också kunna användas i situationer där elevens kunskaper bedöms.

Ur Skolverkets rapport ”Likvärdig bedömning och betygsättning” 2004

Att lyckas i skolan

är den faktor som har störst betydelse för hur ungdomar klarar att skaffa sig ett jobb.

Ungdomsstyrelsens undersökning om ungas väg till egen försörjning. (2005)

www.ungdomsstyrelsen.se

Bakgrund

Det är känt att elever som har läs- och skrivsvårigheter oftast fortsätter att ha det skoltiden ut.

Ju tidigare vi sätter in åtgärder desto bättre men för elever med dyslexi och vissa andra typer av läs- och skrivproblem får vi räkna med att problemen inte helt försvinner.

Effekten av specialundervisning kan innebära att glappet till normalläsarna stabiliseras, dvs. vi lyckas förhindra en fortsatt ökning.

Specialundervisningen hindrar att glappet ökar

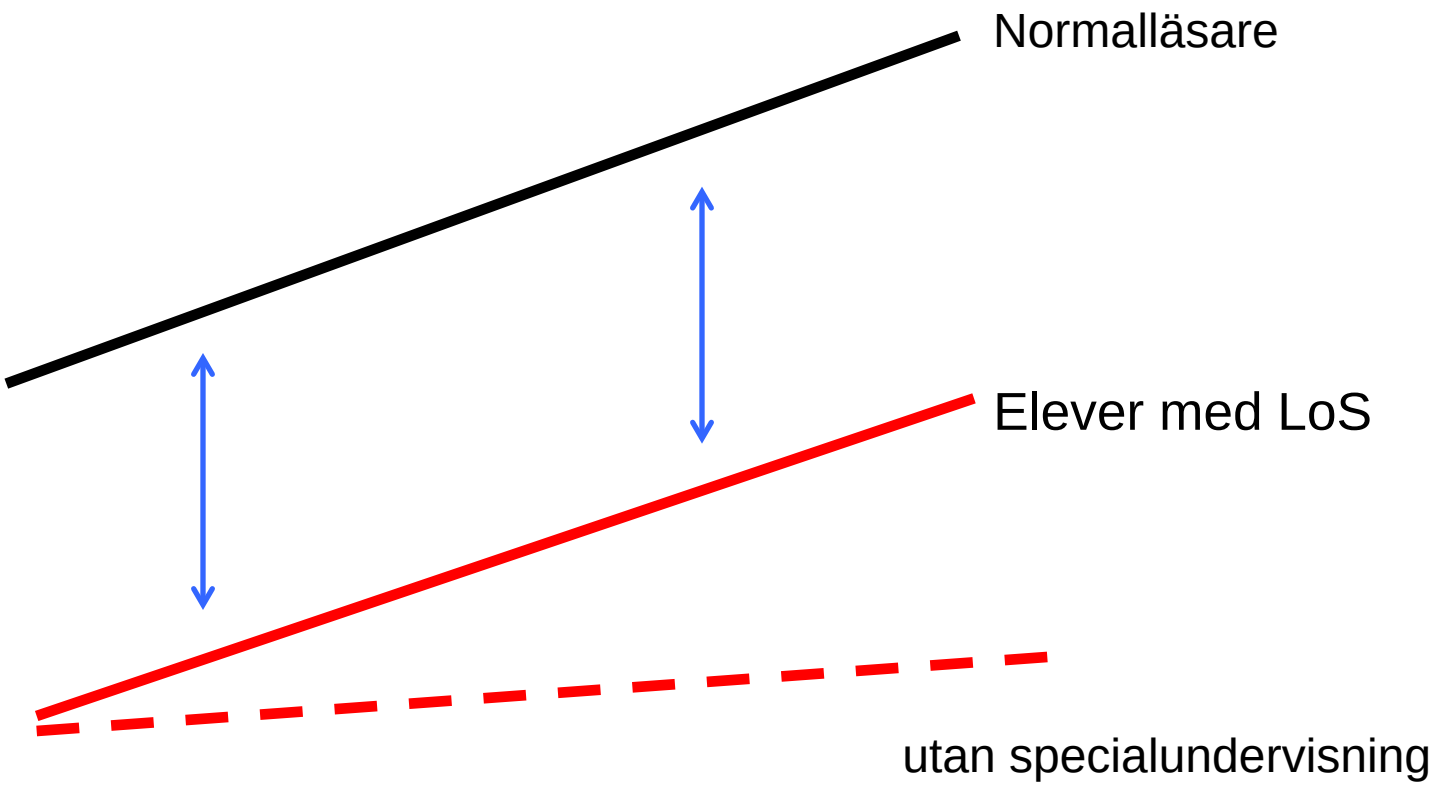

Två spår

För att elever med läs- och skrivsvårigheter ska kunna fungera på samma funktionella nivå som sina normalläsande klasskamrater måste vi tänka i två parallella spår:
ett **träningsspår** och ett **kompensationsspår**.
(Andersson, 2005)

Eftersom läs- och skrivförmåga är något som förutsätts i alla skolämnen, blir kompensatoriskt tänkande något som angår alla lärare; inte bara speciallärarna och specialpedagogerna.

Står det samhällskunskap på schemat, ska vi arbeta med det och inte med grundläggande läsinlärning.

Faktorer som minskar glappet

Förutsättningar/ förebygga	Övning/ träning	Kompensation
Fonologisk medvetenhet	Automatisering av läsning & skrivning	Intern: Coping strategier
Självbild	Läsförståelse	Extern: Accepterande förhållningssätt
Motivation	Skrivförmåga	Tekniska hjälpmedel / IT

Jacobsons åtgärdsmodell (2004)

Några kompenserande hjälpmedel

Höj- och sänkbart handfat

Dörröppnare

Rullstol

Arbetsterapi

RH-klass

Sjukgymnastik

Elevassistent

Färdtjänst

Permobil

Ledsagare

Alternativa verktyg

Anpassad studiemiljö

Talsyntes

Dator med alternativa verktyg

Individuell studieteknik

Enskild undervisning /information

Läs- och skrivträning

Anteckningsverktyg

Alternativa redovisningformer

Tal- och ljudböcker

Mobiltelefon med kalender och röstanteckning

Alternativa verktyg

Pusselbiten som lyfter elever med LoS till samma funktionella nivå som normalläsaren?

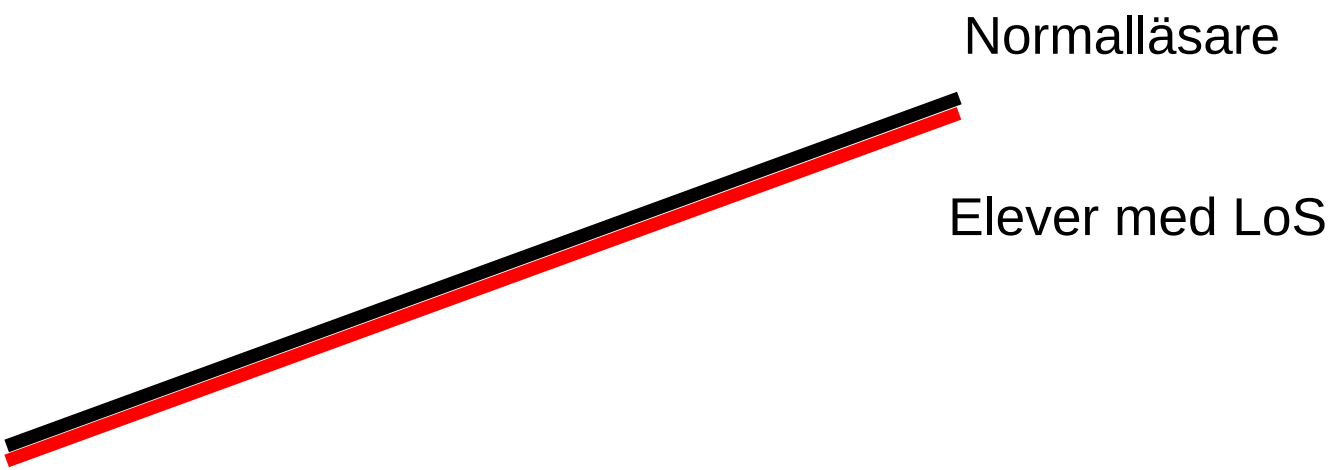

E-böcker

Kan bestå av data i form av:

- enbart text
- enbart ljud
- text, ljud, bild och film i olika kombinationer

Specialpedagogiska skolmyndigheten

E-böcker

Kan vara lagrade på exempelvis:

- cd-romskiva
- usb-minne
- minneskort

Specialpedagogiska skolmyndigheten

E-böcker

Produceras och publiceras i bl. a. formaten:

- DAISY
- HTML
- Textview
- pdf

Specialpedagogiska skolmyndigheten

Digitalt Audiobaserat Informationssystem

Digital teknik som strukturerar text och annan typ av data för att göra det enklare att söka i och läsa information.

Beroende på hur DAISY-boken är producerad går det att:

- söka ord, mening, stycke och kapitel
- öka eller sänka uppläsningshastigheten
- sätta s.k. bokmärken
- starta uppläsningen där man avslutade

Specialpedagogiska skolmyndigheten

DAISY-spelare:

Fristående spelare med funktioner för att läsa och navigera i DAISY-talbok.
Man kan förflytta sig mellan:

- kapitel
- underrubriker
- sidor
- satta bokmärken

Man kan lyssna på vanliga cd-skivor och mp3-skivor i en DAISY-spelare.

Exempel på DAISY text och ljud

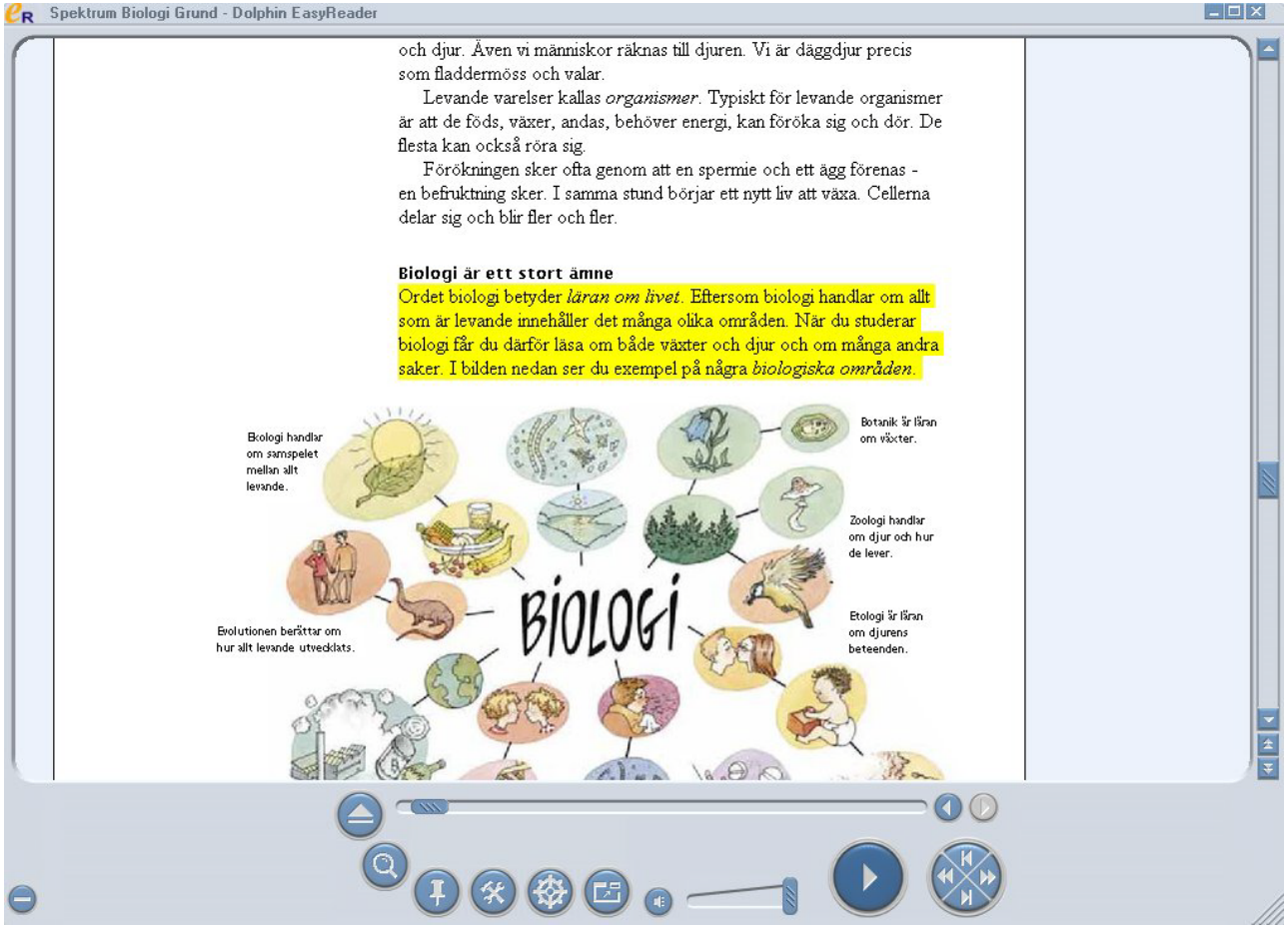

EasyReader
Specialpedagogiska skolmyndigheten

Alternativa verktyg för läsning

Talsyntes/program.

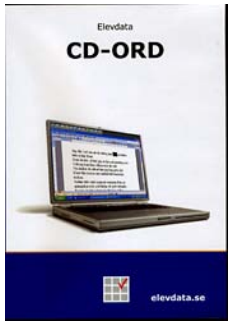

Specialpedagogiska skolmyndigheten

Alternativa verktyg för skrivning

Rättstavning

Vad behöver man som pedagog?

Kunskap ***om*** alternativa verktyg och ***hur*** de kan användas i undervisningen.

Information om ***bra*** pedagogiska program.

Och…
ett ställe för skolpersonal
att vända sig till!!

Bakgrund

Hjälpmedelsinstitutets projekt 2002-2006

www.hi.se

Specialpedagogiska skolmyndigheten

Skoldatateken

vänder sig till

specialpedagoger/pedagoger som undervisar elever i behov av särskilt stöd,

med fokus på elever med läs- och skrivsvårigheter eller dyslexi samt ADHD-problematik

Skoldatatekens uppgifter

Ge *specialpedagogisk* kompetens kring IT

- alternativa verktyg i lärandet
- program för träning

Medverka till att elever når målen

Medverka till att skolmiljön präglas av **tillgänglighet**, delaktighet och jämlika villkor (de handikappolitiska målen)

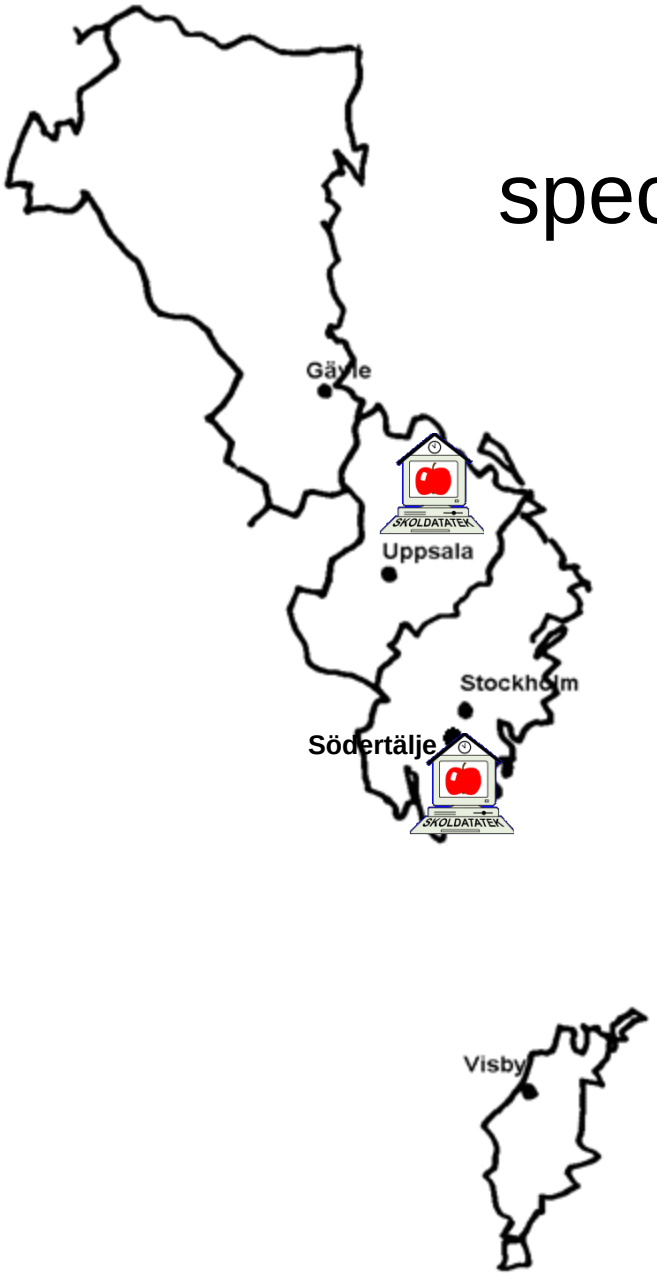

Projekt IT och specialpedagogik/Skoldatatek 2006 - 2009

- Informera alla kommuner i Östra regionen
- Stödja kommuner som ville bygga upp ett Skoldatatek eller liknande verksamhet

Specialpedagogiska skolmyndigheten

Vår arbetsmodell

Proaktiv kontakt

Information

Nätverk

Utbildning

Inspiration

Coachning

Ekonomiskt stöd

Tord	Gävleborgs län
Elsy-May	Uppsala län
Stefan	Stockholms län, norra
Dan	Stockholms län, södra
Dan och Stefan	Stockholms stad

Specialpedagogiska skolmyndigheten

Resultat

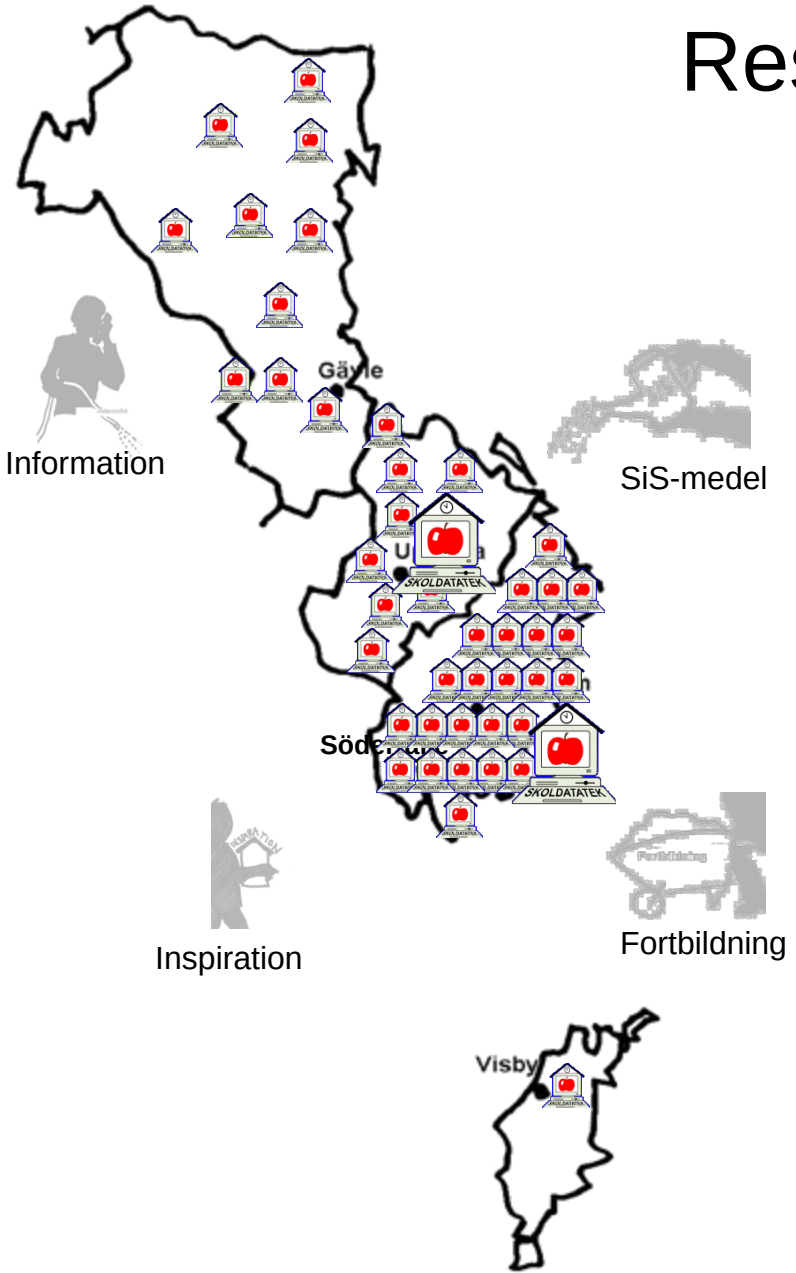

43 (av 45) kommuner
har startat ett Skoldatatek
eller liknande verksamhet

Specialpedagogiska skolmyndigheten

www.skoldatatek.se

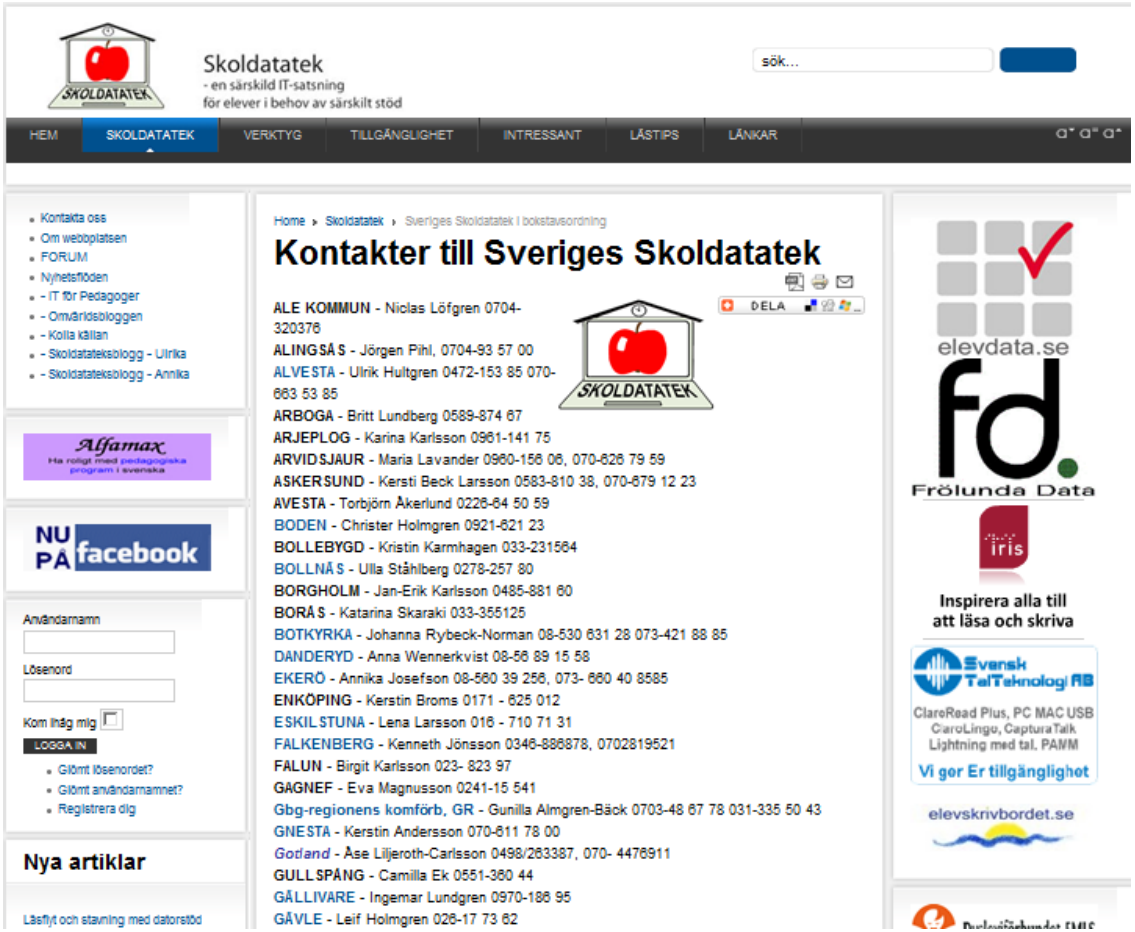

Specialpedagogiska skolmyndigheten

Vad har fungerat bra?

Tydligt uppdrag

Proaktiv inledning

Förändrat arbetssätt

” Om jag ger dig en fisk blir du mätt idag.
Om jag lär dig att fiska blir du mätt hela livet”

Japanskt ordspråk

Specialpedagogiska skolmyndigheten

Kommunen väljer

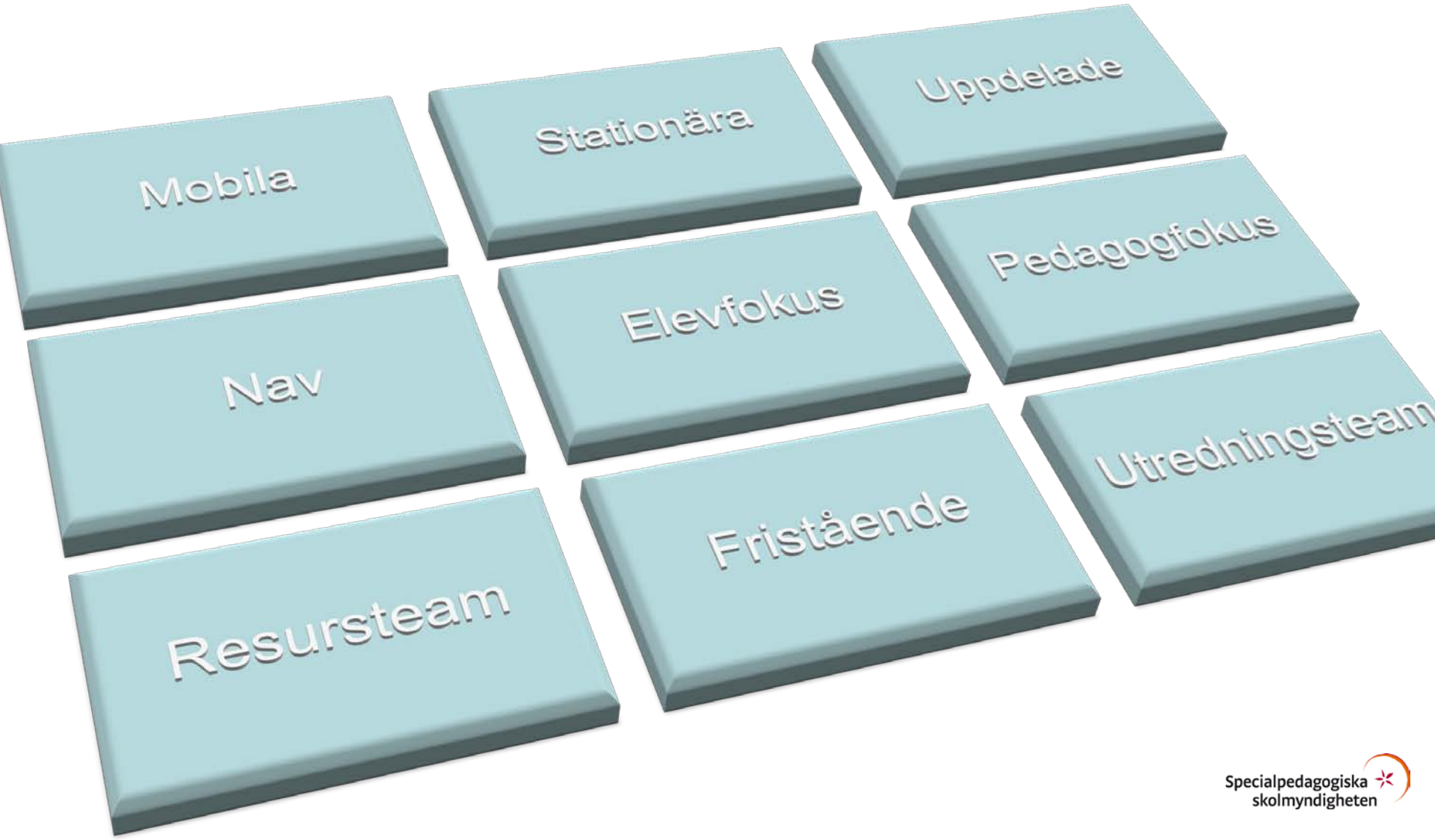

Specialpedagogiska skolmyndigheten

Nätverksarbete med erfarenhetsutbyte

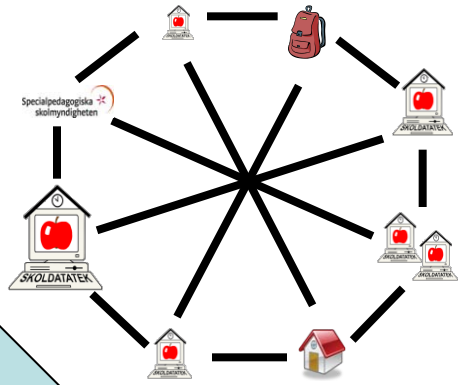

Personalen vid ett Skoldatatek säger:

”Vi har fått en starkare ställning i den egna kommunen när det gäller IT-frågor eftersom vi har nätverkets hela erfarenhet att luta oss mot”

SIS-medel för utvecklingsprojekt

Personalen vid ett Skoldatatek säger:

”Bra med startmedel så man kan komma igång och visa på fördelar för kommunen innan hela det ekonomiska ansvaret läggs på den”

Roller och ansvar

IT-plan för kommunen

IT-plan för skolan

Vad?

När?

Hur?

Varför?

Roller och ansvar

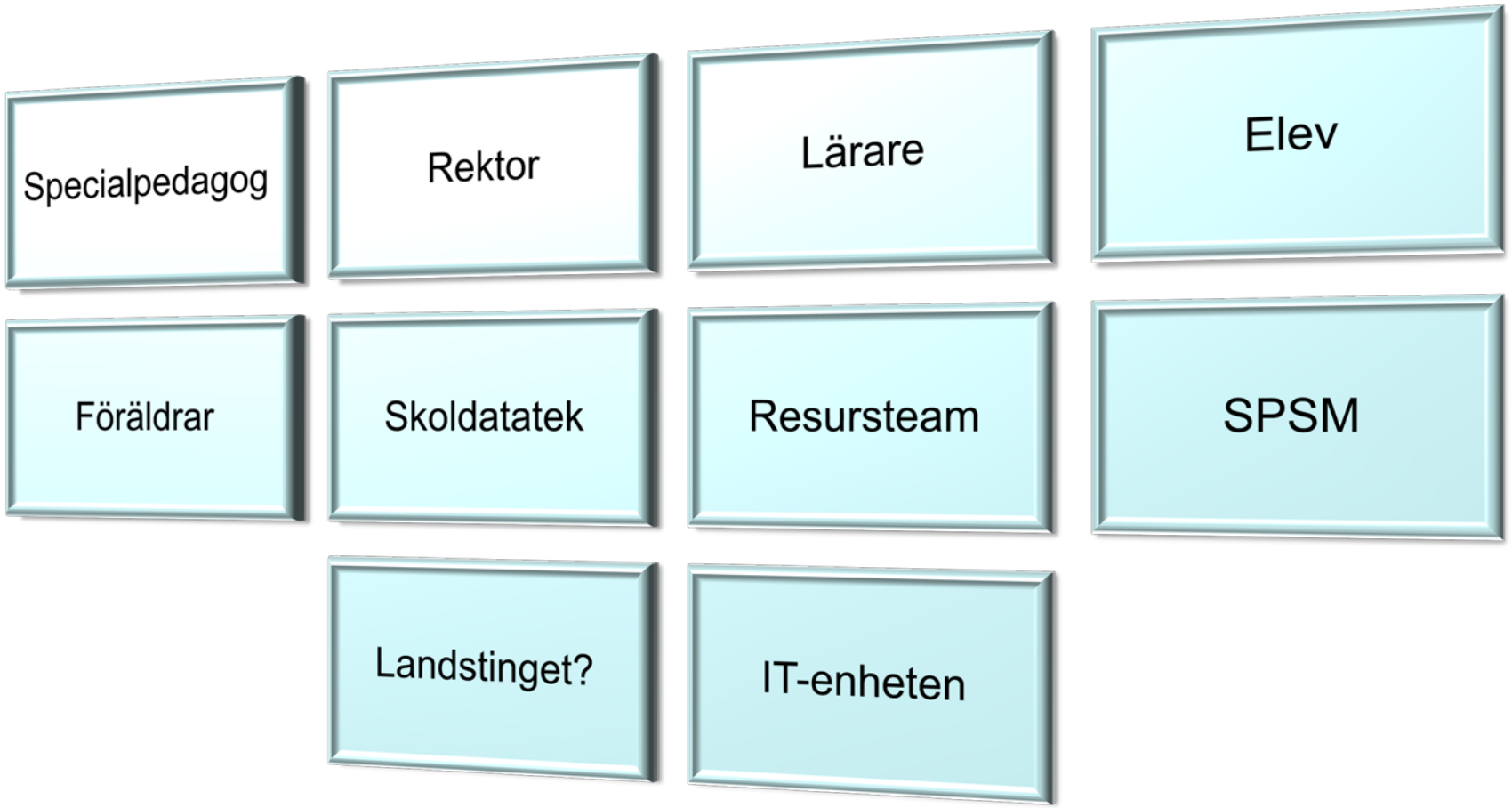

Det handlar om tillgänglighet!

Vill du veta mera?

Skrifter

Kurser

www.spsm.se

Specialpedagogiska skolmyndigheten